

M.Com Semester - 4 (CBCS) Examination

March/April- 2018

ADVANCED COST & MANAGEMENT ACCOUNTING
(ELECTIVE)

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

- All questions are compulsory.
- Figures to the right indicate marks.

પ્રશ્ન-૧ આશા લિ.નાં ત્રણ વિભાગો A, B અને Cનાં અધિકારીઓ કારખાના મેનેજરને હિસાબી અહેવાલ આપે છે. કારખાના મેનેજર મુખ્ય ઇજનેરની સાથે મળી ટેકનીકલ ડિરેક્ટરને હિસાબી અહેવાલ આપે છે. વેચાણ મેનેજર જાહેરાત મેનેજરની સાથે મળીને માર્કેટીંગ ડિરેક્ટરને અહેવાલ આપે છે. અને માર્કેટીંગ ડિરેક્ટર ટેકનીકલ ડિરેક્ટરની સાથે મળીને મેનેજિંગ ડિરેક્ટરને અહેવાલ આપે છે.

આ કારખાનાનાં હિસાબી ચોપડામાંથી નીચે મુજબની માહિતી મળે છે. જે પરથી તમારે મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, માર્કેટીંગ ડિરેક્ટર, ટેકનીકલ ડિરેક્ટર અને કારખાના મેનેજર માટે જવાબદારી હિસાબી અહેવાલો તૈયાર કરવાનાં છે.

વિગત	ખરેખર	અંદાજિત	વિગત	ખરેખર	અંદાજિત
મુસાફરી ખર્ચ	૧૨,૦૦૦	૧૦,૦૦૦	સેવા ખર્ચ -વિભાગ-A	૪૬,૦૦૦	૪૫,૦૦૦
જાહેરાત વિભાગનો પગાર	૪૫,૦૦૦	૪૨,૦૦૦	-વિભાગ-B	૫૦,૦૦૦	૫૨,૦૦૦
વેચાણ કમિશન	૭૦,૦૦૦	૭૫,૦૦૦	-વિભાગ-C	૯૦,૦૦૦	૧,૦૦,૦૦૦
મજૂરી -વિભાગ-A	૨,૦૦,૦૦૦	૧,૯૦,૦૦૦	વેચાણ વિભાગનો વહીવટી ખર્ચ	૨૫,૦૦૦	૨૭,૦૦૦
-વિભાગ-B	૧,૮૦,૦૦૦	૧,૭૦,૦૦૦	જાહેરાત ખર્ચ	૪૫,૦૦૦	૫૦,૦૦૦
-વિભાગ-C	૧,૬૨,૦૦૦	૧,૫૫,૦૦૦	ટેકનીકલ ડિરેક્ટરનો વહીવટી ખર્ચ	૫૦,૦૦૦	૪૦,૦૦૦
વિભાગ- Aની માલસામગ્રી	૮,૩૦,૦૦૦	૮,૦૦,૦૦૦	માર્કેટીંગ ડિરેક્ટરનો વહીવટી ખર્ચ	૫૧,૦૦૦	૫૩,૦૦૦
વિભાગ-Bની માલસામગ્રી	૩૨,૦૦૦	૩૦,૦૦૦	મેનેજિંગ ડિરેક્ટર ઓફિસ પગાર	૭૨,૦૦૦	૬૦,૦૦૦
વિભાગ-Cની માલસામગ્રી	૧,૮૩,૦૦૦	૧,૯૦,૦૦૦	કારખાના મેનેજરનો પગાર	૩૦,૦૦૦	૨૮,૦૦૦
જાળવણી સ્ટોર્સ	૫૦,૦૦૦	૫૨,૦૦૦			
જાળવણી વિભાગની મજૂરી	૬૪,૦૦૦	૬૦,૦૦૦	વેચાણ	૨૮,૦૦,૦૦૦	૩૦,૦૦,૦૦૦
જાળવણી સેવા ખર્ચ	૧૬,૦૦૦	૧૫,૦૦૦			

અથવા

પ્રશ્ન-૧ એક ઉત્પાદન કરતી કંપનીનાં ઉત્પાદન વિભાગે માર્ચ ૨૦૧૭ની નીચે મુજબની માહિતી આપી છે. તૈયાર કરો.

- (અ) પડતર કેન્દ્રનાં આધારે અહેવાલ પત્રક. (બ) નફા કેન્દ્રનાં આધારે અહેવાલ પત્રક.
(ક) જવાબદારી કેન્દ્રના આધારે અહેવાલ પત્રક. (ડ) વિભાગ બંધ કરવો કે ચાલુ રાખવો હોય તો ઉત્પાદન જથ્થાની ગણતરી દર્શાવો.

વિગત	અંદાજપત્ર મુજબ રૂ.	ખરેખર રૂ.
સીધો માલસામાન	૫,૦૦,૦૦૦	૬,૧૦,૦૦૦
સીધી મજૂરી	૩,૫૦,૦૦૦	૪,૩૫,૦૦૦
નિરીક્ષણ ખર્ચ (સ્થિર)	૨,૧૦,૦૦૦	૨,૨૫,૦૦૦
વાપરી શકાય તેવો સ્ટોર્સ (ચલિત)	૧,૭૦,૦૦૦	૨,૧૨,૦૦૦
કારખાના ભાડું (સ્થિર)	૧,૫૦,૦૦૦	૧,૫૦,૦૦૦
ઘસારો (સ્થિર)	૨,૦૦,૦૦૦	૨,૦૦,૦૦૦
વીજળી અને બળતણ (ચલિત)	૧,૮૦,૦૦૦	૨,૦૫,૦૦૦
વહીવટી ખર્ચ (સ્થિર)	૩,૫૦,૦૦૦	૩,૬૩,૦૦૦

ડિપાર્ટમેન્ટ પાસે ૫૦ સમાન મશીનો છે. માર્ચ ૨૦૧૭ દરમિયાન અંદાજિત અને ખરેખર ઉત્પાદન અનુક્રમે ૨૨,૦૦૦ અને ૨૪,૦૦૦ એકમોનું હતું. જો આ વિભાગ બંધ કરવામાં આવે અને ઉત્પાદન માટે મશીનની સેવાઓ ભાડે લેવામાં આવે તો આવા મશીનોની સેવાઓનું ભાડું એકમ દીઠ રૂ.૯૮ રહેશે.

પ્રશ્ન-૨

માર્ચ ૨૦૧૬ની પ્રક્રિયા-B ની માહિતી નીચે મુજબ છે.

પ્રક્રિયા-B નો શરૂઆતનો સ્ટોક ૧,૦૦૦ એકમો રૂ.૧૮,૦૦૦

પ્રક્રિયા-A ખાતેથી લાવ્યા ૧૧,૦૦૦ એકમો રૂ.૧,૬૦,૦૦૦

પ્રક્રિયા-B માં કરેલ ખર્ચ -માલસામાન ૭૦,૦૦૦, -સીધી મજુરી ૫૧,૦૦૦, -શિરોપરી ખર્ચ ૩૦,૦૦૦

પ્રક્રિયા-C ખાતે લઈ ગયા ૮,૦૦૦ એકમો

આખર સ્ટોક ૨,૦૦૦ એકમો.

પુર્ણતાની કક્ષા

વિગત	શરૂઆતનો સ્ટોક	આખર સ્ટોક	ભંગાર
માલસામાન	૭૦%	૬૦%	૧૦૦%
મજુરી	૬૦%	૭૦%	૮૦%
શિરોપરી ખર્ચ	૪૦%	૫૦%	૮૦%

સામાન્ય બગાડ ઉત્પાદનનાં ૫% થાય છે. જે એકમદીઠ રૂ.૫ નાં ભાવે વેચવામાં આવે છે.

તૈયાર કરો:-

૧. પુર્ણ એકમોની ગણતરી દર્શાવતું પત્રક.	૨. એકમદીઠ પડતરની ફાળવણીનું પત્રક.
૩. મૂલ્યાંકન પત્રક	૪. પ્રક્રિયા-B નું ખાતું

અથવા

પ્રશ્ન-૨

પ્રક્રિયા-Y ને લગતી માહિતી નીચે મુજબ છે.

૧. ચાલુ કામનો શરૂઆતનો સ્ટોક ૫,૦૦૦ એકમો.

પુર્ણતાની કક્ષા:	-માલસામાન	૧૦૦%	૨૫,૦૦૦
	-મજુરી	૭૦%	૧૬,૦૦૦
	-શિરોપરી ખર્ચ	૫૦%	૫,૦૦૦

૨. ચાલુ માસ દરમિયાન પ્રક્રિયા-A ખાતેથી લાવ્યા ૪૫,૦૦૦ એકમો રૂ.૧,૮૦,૦૦૦.

૩. ચાલુ માસ દરમિયાન પ્રક્રિયા-Y માં થયેલ ખર્ચ.

માલસામાન-૮૦,૦૦૦ મજુરી-૧,૨૧,૮૦૦ શિરોપરી ખર્ચ-૪૧,૦૦૦.

૪. આખર સ્ટોક ૩,૦૦૦ એકમો.

પુર્ણતાની કક્ષા:	-માલસામાન	૧૦૦%
	-મજુરી	૭૦%
	-શિરોપરી ખર્ચ	૫૦%

૫. ભંગારમાં કાઢી નાખેલ એકમો ૫,૦૦૦ એકમો.

પુર્ણતાની કક્ષા:	-માલસામાન	૧૦૦%
	-મજુરી	૭૦%
	-શિરોપરી ખર્ચ	૫૦%

૬. સામાન્ય બગાડ દાખલ કરેલ એકમોનાં ૫%

૭. ભંગારની ઉપજ કિંમત એકમદીઠ રૂ.૪.

૮. તૈયાર થયેલ એકમોને તૈયાર માલ ખાતે લઈ જવામાં આવે છે.

તૈયાર કરો.

૧. પુર્ણ એકમોનું પત્રક	૨. એકમદીઠ પડતર પત્રક.
૩. મૂલ્યાંકન પત્રક	૪. પ્રક્રિયા-Y નું ખાતું

- પ્રશ્ન-૩ એક કંપનીનાં હિસાબો રૂ. ૧૩,૦૦,૦૦૦નાં સ્થિર ખર્ચા વસુલ કર્યા પછી રૂ. ૧૭,૦૦,૦૦૦નો નફો દર્શાવે છે. કંપનીની એકમદીઠ વેચાણ કિંમત રૂ. ૨૫૦ અને સીમાન્ત પડતર રૂ. ૧૦૦ છે. બજાર સંશોધનનું વિશ્લેષણ નીચે મુજબની ભલામણો કરે છે. (૧૫)

વિકલ્પ	વેચાણ કિંમતમાં ઘટાડો	વેચાણમાં વધારો
૧	૫%	૧૦%
૨	૭%	૨૦%
૩	૧૦%	૨૫%

ઉપરોક્ત વિકલ્પોનું મુલ્યાકન કરી, શ્રેષ્ઠ વિકલ્પનું સૂચન કરી, કઈ કિંમતે વેચાણ લાભદાયક છે તે જણાવો.

અથવા

- પ્રશ્ન-૩ સનસાઈન લિ. હાલમાં પોતાની ૮૦ % ક્ષમતાએ કાર્યરત છે. અને બધું ઉત્પાદન સનસાઈન લિ. ને પૂરૂ પાડે છે. સનસાઈન લિ. પોતાની વસ્તુ રૂ. ૭,૦૦,૦૦૦માં સનસાઈન લિ. ને પુરી પાડે છે. અને વેચાણ પર ૨૫ % નફો મેળવે છે. એકમદીઠ પ્રત્યક્ષ પડતર સ્થિર છે. પરોક્ષ પડતરનાં અંદાજો નીચે મુજબ છે.

વિગત	૮૦% ક્ષમતા ૧૦,૦૦૦ એકમો.	૧૦૦% ક્ષમતા ૧૨,૫૦૦ એકમો.
ચલિત ખર્ચ	૧,૨૦,૦૦૦	૧,૫૦,૦૦૦
અર્થચલિત ખર્ચ	૬૦,૦૦૦	૮૦,૦૦૦
સ્થિર ખર્ચ	૧,૨૦,૦૦૦	૧,૨૦,૦૦૦

સનસાઈન લિ.ને હાલનાં ઉત્પાદનનાં ૨૦ % જેટલો નિકાસ ઓર્ડર મળે છે. આ માટે વધારાનો પેકિંગ ચાર્જ રૂ. ૪,૫૦૦ થવાની ધારણા છે. નિકાસ ઓર્ડર અંગે વસ્તુની કિંમત એવી રીતે નક્કી કરો કે જેથી નિકાસ કિંમત પર ૧૦% નફો મળે.

- પ્રશ્ન-૪ (અ) સમજાવો: પડતર સંચાલનનાં આધારસ્તંભો. (૦૮)
(બ) સંચાલકીય ઓડિટનું કાર્યક્ષેત્ર-કામગીરી વર્ણવો. (૦૭)

અથવા

- પ્રશ્ન-૪ નોંધ લખો. (કોઈપણ બે) (૧૫)
(૧) પડતર સંચાલનનું મહત્વ. (૨) સંચાલકીય ઓડિટ અહેવાલ. (૩) ઉત્પાદકતાનું મહત્વ.

English Version

- Que-1 Officers of Asha Ltd. submit accounting reports to factory manager for three departments A, B and C. Factory manager with chief engineer gives their reports to technical directors. Sales manager with advertising managers gives their reports to marketing directors and Marketing directors with Technical directors gives their reports to managing directors. (20)

Following information has been found from the books of account of this factory. You are required to prepare responsibility accounts reports for the managing director, marketing director, technical director and factory manager from these information.

Particulars	Actual Rs.	Budgetary Rs.	Particulars	Actual Rs.	Budgetary Rs.
Travels Expenses	12,000	10,000	Services Expense- Dept. A	46,000	45,000
Salary Ex.- Advertising dept.	45,000	42,000	Services Expense- Dept. B	50,000	52,000
Sales commission	70,000	75,000	Services Expense- Dept. C	90,000	1,00,000
Wages – dept. A	2,00,000	1,90,000	Admin. Ex. – Sales dept.	25,000	27,000
dept. B	1,80,000	1,70,000	Advertising Exp.	45,000	50,000
dept. C	1,62,000	1,55,000	Admin. Ex. Technical director.	50,000	40,000
Materials - Dept. A	8,30,000	8,00,000	Admin. Ex. – Marketing director.	51,000	53,000
Materials – Dept. B	32,000	30,000	Office salary – Managing director.	72,000	60,000
Materials – Dept. C	1,83,000	1,90,000	Salary – factory	30,000	28,000

C			manager		
Stores	50,000	52,000			
Wages – Stores Dept.	64,000	60,000	Sales	28,00,000	30,00,000
Services Expense- Stores.	16,000	15,000			

OR

Que-1 A production department of a large manufacturing organization has furnished the following data March-2017

Prepare statements of

1. Cost Centre	3. Responsibility Centre
2. Profit Centre	4. Minimum production units for carry on business department.

Particulars	Budgets Rs.	Actual Rs.
Direct materials	5,00,000	6,10,000
Direct wages	3,50,000	4,35,000
Supervision expenses (fixed)	2,10,000	2,25,000
Consumable stores (variable)	1,70,000	2,12,000
Factory rent (fixed)	1,50,000	1,50,000
Depreciation (fixed)	2,00,000	2,00,000
Power & fuel (variable)	1,80,000	2,05,000
Administration expenses (fixed)	3,50,000	3,63,000

The department has 50 identical machines. During March 2017, the budgeted and actual production of the department are 22,000 and 24,000 units respectively.

However if the department is closed and the machines production services were hired from outside the cost of hiring the services of similar machine would be Rs.99 per unit.

Que-2 Following are the data in respect of process-B for the month of March, 2016: (20)

Opening stock of work in progress in Process-B 1,000 units, Rs.19,000.

Transfer from process-A 11,000 units, Rs.1,60,000.

Expenses added in process-B

-Material	70,000
-Wages	51,000
-Overheads	30,000

Transferred to process-C 9,000.

Closing stock 2,000 units.

Degree of completion

Particulars	Opening stock	Closing stock	Scrap
Material	70%	60%	100%
Wages	60%	70%	80%
Overheads	40%	50%	80%

There was a normal loss of 5% of production and scrapped were sold at Rs.5 each. From the above information:

Prepare:

1. Statement of equivalent units	2. Statement of cost per unit
3. Valuation statement	4. Process-B Account.

OR

Que-2 Following data related to process-Y

1. Opening stock in progress 5,000 units.

Degree of completion:	Material	100%	Rs.25,000
	Wages	70%	Rs.16,000
	Overheads	50%	Rs.5,000

2. Received during month from process-A 45,000 units Rs.1,80,000.

3. Expenses incurred during the month in process-Y

Material- Rs.80,000. Wages- Rs.1,21,800. Overheads-Rs.41,000.

4. Closing work in process 3,000 units.

Degree of completion:	Material	100%
	Wages	70%
	Overheads	50%

5. Units scrapped 5,000 units.

Degree of completion:	Material	100%
	Wages	70%
	Overheads	50%

6. Normal loss 5% of input.

7. Scrap realized Rs.4 per unit.

8. Completed units are transferred to finished goods account.

Prepare:

1. Statement of equivalent units	2. Statement of cost per unit
3. Valuation statement	4. Process-Y Account

Que-3 In a company there is total 17,00,000 profit after deducting the fixed expenses of Rs.13,00,000. (15)
Selling price and marginal cost of a unit is Rs.250 & Rs.100 respectively.
Market analysis recommends the following.

Option	Decrease in selling price	Increase in sale
1	5%	10%
2	7%	20%
3	10%	25%

Evaluate the above mentioned given option and suggest the best option which would be beneficial for company.

OR

Que-3 Sunshine Ltd. resented operating its plant at 80% capacity to manufacture a product only to meet the demand of Sunrise Ltd. Sunshine Ltd. supplies the product for Rs.7,00,000 and earn profit of 25% on sales. Direct cost per unit is constant.
The indirect cost estimation is as under:

Particulars	80% capacity 10,000 units	100% capacity 12,500 units
Variable cost	Rs.1,20,000	Rs.1,50,000
Semi variable cost	Rs.60,000	Rs.80,000
Fixed cost	Rs.1,20,000	Rs.1,20,000

It received an export order for the product equal to 20% of its present operation.
Additional packing charge will be Rs.4,500 for the order.
Determine the price of export order to give a profit margin of 10% on export price.

Que-4 A. Explain; the pillars of cost management. (08)
B. Discuss the scope of Management Audit. (07)

OR

Que-4 Write notes (any two) (15)
1. Importance of cost management.
2. Report of management Audit.
3. Importance of productivity.

*****